

zaaknummer: 719455
afdelingsnaam: BenO-Sociaal Domein
steller: Annette Keates
telefoonnummer: 0640599952

onderwerp: Adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind

Voorstel

1. Geen gebruik te maken van het adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind

Inleiding

Mensen met problematische schulden kunnen worden geholpen met schuldenbewind. Een bewindvoerder beheert dan de financiën en stabiliseert de situatie. Dit is een zware maatregel waarbij de inwoner de zeggenschap over zijn financiën kwijtraakt totdat de rechter het bewind weer opheft. Daartegenover staat dat het bewind de inwoner rust geeft na een vaak lange tijd van stress en onzekerheid. Naast schuldenbewind kan iemand ook onder bewind worden gesteld vanwege een lichamelijke of geestelijke aandoening. De reden waarom iemand onder bewind gesteld wordt heet de grondslag.

De kosten van de bewindvoerder worden betaald door de inwoner zelf. Tenzij het inkomen niet voldoende is, dan worden deze betaald uit de bijzondere bijstand. In de praktijk is het vaak het geval dat het inkomen onvoldoende is om de kosten zelf te kunnen dragen. Veel gemeenten, waaronder Hilversum, zien de kosten voor bewindvoering de laatste jaren fors toenemen. Er is daardoor de wens ontstaan vanuit gemeenten om grip te krijgen op deze kosten. Daarnaast is het de vraag of bewind altijd de juiste maatregel is, of dat lichtere hulp voor het aanpakken van de schulden passender is.

Om tegemoet te komen aan de wens van de gemeenten om meer grip te krijgen op de kosten en de kwaliteit van de hulp aan inwoners met schulden, gaat per 1 januari 2021 de nieuwe Wet Adviesrecht Gemeenten bij Schuldenbewind in. De nieuwe wet regelt dat gemeenten binnen drie maanden nadat schuldenbewind is ingesteld de rechter mogen adviseren of een inwoner het beste kan worden geholpen door voortzetting van het bewind, of door een lichtere vorm van gemeentelijke ondersteuning. Daarnaast regelt de wet dat schuldenbewind alleen nog voor bepaalde tijd kan worden ingesteld. Het doel daarvan is ervoor te zorgen dat het schuldenbewind niet langer duurt dan noodzakelijk.

Probleemstelling

Bij de totstandkoming van de nieuwe Wet Adviesrecht Gemeenten bij Schuldenbewind is gebruik gemaakt van input van bewindvoerders, gemeenten en rechtbanken. Alle betrokken partijen willen graag beter met elkaar samen te werken om de inwoner zo goed mogelijk van dienst te zijn. Hoe dat in de praktijk kan werken is getest in onder andere Tilburg, in de pilot T-aanpak Schuldenbewind (zie bijlage 1). Hierin werkten de rechtbank en de gemeente samen om al voordat het bewind wordt uitgesproken na te gaan of een lichtere vorm van hulp passender zou zijn. Uit deze pilot blijkt dat in 29% van de gevallen het advies van de afdeling schulddienstverlening afwijkt van het oorspronkelijk verzoek van de bewindvoerder voor het instellen van schuldenbewind. In 11% van de gevallen is een lichtere aanpak mogelijk en in 18% van de gevallen wordt geadviseerd om bewind in te stellen op grond van geestelijke of lichamelijke situatie en niet op grondslag van schulden. In die gevallen kunnen de schulden meteen aangepakt worden, maar is bewind toch

nodig op andere gronden. In 71% van de verzoeken geeft ook de afdeling schuldhulpverlening het advies om beschermingsbewind voor het oplossen van schulden in te stellen.

In het voortraject van het maken van de wet zijn verschillende varianten met gemeenten besproken. De uiteindelijke uitwerking van de wet geeft gemeenten adviesrecht nadat het bewind is uitgesproken. Op het moment dat de rechtbank een schuldenbewind uitspreekt wordt de gemeente daarvan op de hoogte gesteld. De gemeente kan vervolgens een advies uitbrengen. Als de gemeente een alternatief heeft voor het bewind, bijvoorbeeld budgetbeheer, en de rechter dit ook passend acht, dan wordt het bewind weer opgeheven.

Het adviesrecht voor gemeenten is een recht en geen plicht. Als we gebruik willen maken van dit recht, dan dienen we dat aan te geven bij de rechtbank. Als wij geen gebruik willen maken van het recht dan hoeven we dit niet aan te geven en blijft de werkwijze bestaan zoals die nu is. We kunnen op ieder moment onze keuze wijzigen.

Het traject vanaf het ontstaan van de schulden en het uitspreken van bewind door de rechter is vaak een lange en moeizame weg die jaren kan duren. Als de rechter dan uiteindelijk het vonnis uitspreekt is er eindelijk rust in het leven van de onder bewind gestelde. De financiën worden op orde gebracht en er verschijnen geen aanmaningen bij de post en deurwaarders meer aan de deur. En dat is het moment dat de gemeente haar advies mag geven. Op het moment dat deze rust weer wordt verstoord doordat de gemeente met een ander advies komt, vragen wij ons af of we de inwoner daarmee helpen. Een nieuw advies brengt weer onzekerheid met zich mee voor de inwoner en dat past niet binnen onze doelstelling van stresssensitief werken.

Wij zien meer voordelen in het versterken van de samenwerking met bewindvoerders en verwijzers naar bewindvoering zoals Versa Welzijn en het Sociaal Plein. We kunnen dan zorgen dat inwoners al bij ons in beeld zijn voordat het bewind wordt uitgesproken. Op het moment dat lichtere hulp mogelijk is wordt die al ingezet voordat het bewind wordt overwogen. Hiermee helpen we de inwoner op het juiste moment in plaats van een bestaand plan te doorkruisen. Daarnaast willen wij de samenwerking met bewindvoerders verstevigen. Op die manier willen we ervoor zorgen dat klanten van bewindvoerders sneller worden aangemeld bij de gemeente voor schulddienstverlening, waardoor ze sneller van hun schulden af zijn en het bewind kan worden opgeheven.

De nieuwe wet regelt ook dat schuldenbewind alleen nog voor bepaalde tijd kan worden ingesteld. Wij verwachten dat deze aanpassing al voor winst gaat zorgen in het inkorten van de duur van het schuldenbewind.

Argumenten

1.1 Het adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind is mosterd na de maaltijd

Bij het aanvragen van bewind gaat een inwoner door een moeilijke periode. Op het moment dat bewind is uitgesproken door de rechter weet de inwoner eindelijk waar hij aan toe is, en komt er rust in zijn of haar leven. Als wij als gemeente op dat moment een ander advies geven en het bewind wordt weer opgeheven doen we daarmee meer kwaad dan goed. Voor de inwoner begint de onzekerheid opnieuw en die is daar niet bij gebaat.

1.2 Advies geven voordat het bewind is uitgesproken is effectiever

Als gemeente bieden wij andere vormen van dienstverlening die inwoners met schulden kunnen helpen. Bijvoorbeeld een schuldhulpverleningstraject in combinatie met budgetbeheer of budgetcoaching. Het is zaak dat wij onze dienstverlening op het netvlies houden van partijen in het veld die veel doorverwijzen naar bewindvoering. Zij kunnen de inwoner dan naar de gemeente verwijzen in plaats van naar een bewindvoerder.

1.3 Inwoners met schulden zijn meer gebaat bij een snelle aanmelding bij schulddienstverlening

Op het moment dat een inwoner met schulden onder bewind gesteld wordt, is het zaak dat de bewindvoerder de inwoner aanmeldt bij schulddienstverlening van de gemeente. Het oplossen van de schulden is geen taak van de bewindvoerder. De gemeente voert momenteel een onderzoek uit naar de

samenwerking met bewindvoerders en hoe we die kunnen verbeteren. We zien op dit vlak meer kansen dan als we gebruik zouden maken van het adviesrecht.

Kanttekeningen

1.1 We willen grip krijgen op de uitgaven bijzondere bijstand voor bewindvoeringskosten

Het adviesrecht is bedoeld om gemeenten meer grip te geven op de kosten van de bijzondere bijstand. In de praktijk verwachten wij echter niet dat we op deze manier kosten kunnen terugdringen. In Hilversum hebben we een relatief groot percentage bewinden met als grondslag een lichamelijke of geestelijke aandoening. Er staan jaarlijks zo'n 500 personen onder bewind. In slechts 21% van de gevallen gaat het om bewinden die puur vanwege de schulden zijn uitgesproken. Als we daarvan, zoals uit de pilot van Tilburg bleek, 11% een lichter alternatief kunnen aanbieden, zou dat gaan om ongeveer 12 personen. Een lichter alternatief zoals budgetbeheer is wel goedkoper, maar niet gratis. Daarnaast kost het ook capaciteit om plannen van aanpak van de bewindvoerders te lezen en daar advies op te geven. Dat gaat qua kostenbesparing dus weinig opleveren. Wij zien grotere kansen in het samenwerken met bewindvoerders voor een snelle aanmelding bij schulddienstverlening, en het informeren van onze partners zoals Versa Welzijn over onze dienstverlening zodat zij inwoners direct al doorsturen naar lichtere hulp.

1.2 Als we niet meedoen staan onze inwoners soms onnodig onder schuldenbewind

In de pilot van Tilburg werd in 11% van de gevallen een lichtere vorm van hulp geadviseerd door de gemeente. In het merendeel van die gevallen gingen de bewindvoerder in de inwoner akkoord met het voorstel van de gemeente. Dit was echter voordat de rechter het bewind had uitgesproken en dus voordat de inwoner een definitieve keuze had gemaakt. In het geval van de nieuwe wet mag de gemeente pas advies geven nadat het bewind is uitgesproken. Dat maakt dat we juist onrust brengen in plaats van een verbetering, zelfs als een lichtere vorm van hulp ook had gekund.

1.3 Het is handig als we inzicht krijgen van de rechtbank bij welke inwoners bewind is uitgesproken

Het is inderdaad waardevolle informatie om te weten welke inwoners van Hilversum onder bewind staan. Het adviesrecht echter is niet bedoeld om alleen informatie te ontvangen, maar ook om daar vervolgens advies op te geven. Als we gebruik maken van het adviesrecht moeten we ook adviezen uitbrengen.

Financiën, middelen & capaciteit

De huidige werkwijze blijft gehandhaafd, er zitten geen nieuwe werkzaamheden voor de uitvoering aan vast. Er zijn geen extra middelen nodig.

Uitvoering

Er vinden geen wijzigingen plaats op de huidige werkwijze.

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

D. Emmer

P.I. Broertjes

Bijlage(n)

1. Pilot T-aanpak Schuldenbewind